

Köszöntés – Jubilation Dr. Vajon Imre 85 éves

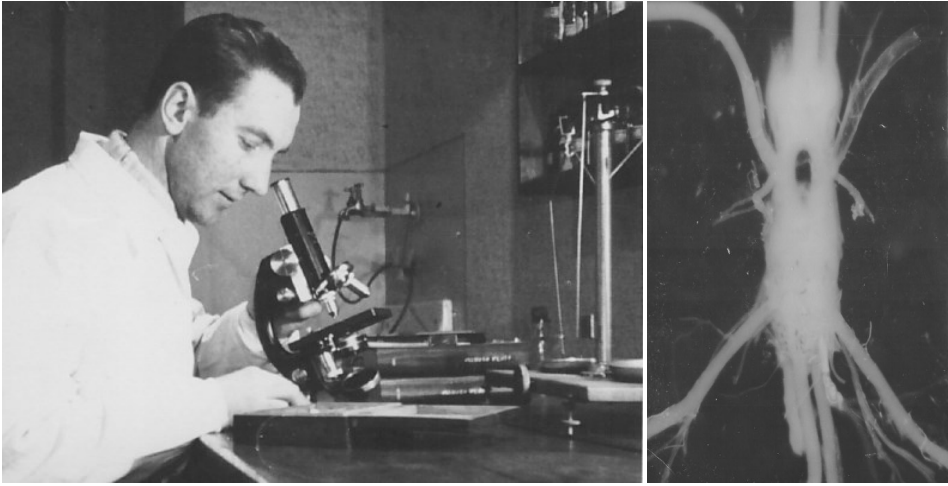

Dr. Vajon Imre

Vajon Imre 1929. augusztus 28-án Hernádnémetiben született. Az elemi iskola elvégzése után viszontagságos (háborús) időkben bejáró diákként végezte el Miskolcon, a Polgári Fiúiskolát (1941-45). 1945-től 49-ig a Miskolci Evangélikus Tanítóképzőbe járt. Jeles líceumi érettségi után felvételt nyert az Egri Pedagógiai Főiskolára, ahol biológia-kémia szakos tanári oklevelet szerzett jeles eredménnyel. Dr. Gelei Gábor professzor úr felfigyelt a jól tanuló, szorgalmas tanítványra, és kérte, hogy maradjon mellette az állattani tanszéken. Némi gondolkodás után elvállalta a felajánlott állást és 1951. szeptemberében elkezdte a munkát az egri főiskolán. Lelkes igyekezettel fogott munkához, tanult, tanított, kutatott, publikált.

Sokat tanult, hogy a követelményeknek megfelelően. Mindig igényes volt munkájára. Önmagával szemben magas követelményeket állított. Így vált elismert főiskolai tanárrá, széles körben ismert TTT előadóvá, és tudományos kutatóvá. Dr. Gelei Gábor tanár úr mellett az állatlélettani kísérletek és gyakorlatok kimunkálásában szerzett az egész további munkásságára kiható tapasztalatokat. Dr. Lukács Dezső tanszékvezető kollégájával a Bükk hegység állatföldrajzi és ökológiai viszonyait kutatta. E témakörben jelentek meg első publikációi az ötvenes években, a főiskola tudományos közleményeiben.

1956–59-ig Szegeden a JATE TTK biológia szakos hallgatója. Itt dr. Ábrahám Ambrus Kossuth-díjas akadémikus professzor a lepidopterák (lepkék) idegrendszerének anatómiai kutatására irányította a figyelmét, és meghívta Szegedre egyetemi tanársegédnek. Az állást családi okok miatt nem vállalta el, de a kutatási témát elfogadta. Hamarosan rájött, hogy nagyon nehéz feladatra vállalkozott. Olyan területen kellett vizsgálnia, ahol korábban nagyon kevesen próbálkoztak. A rovarok idegrendszerének vizs-

Vajon Imre mikroszkóppal vizsgálja a *Catocala elocta* bagolylepke tori idegdúcát (jobbra)

gálatával Magyarországon Ábrahám és munkatársai és Steinmann Henrik foglalkoztak (előbbieket a bogarak, utóbbi az egyenesszárnyúak ideganatómiai vizsgálatát végezte). A lepkék idegrendszerének anatómiáját hazai kutatók addig még nem vizsgálták. Külföldön is a kevésbé kutatott témák közé tartozott. Vajon Imre 1959-ben kezdte el kutatásait e témában. Konzervált lepkék idegrendszerét binokuláris sztereo mikroszkóp alatt boncolta, vizsgálta, fényképezte. Ez a boncolás rendkívüli türelmet igénylő hosszadalmas, aprólékos munka volt. Igen nehéz feladat volt a testrészekből az idegrendszer egyes szakaszainak kiemelése és lefényképezése. Sokszor előfordult, hogy több órás munka egyetlen mozdulat miatt ment tönkre. Kutatási eredményeit folyamatosan publikálta, három év alatt elkészítette egyetemi doktori disszertációját „Anatómiai vizsgálatok hazai lepkék idegrendszerén” címmel, 227 oldal terjedelemben, melyet summa cum laude minősítéssel védett meg, 1964. november 4-én. Ábrahám professzor további vizsgálatokra buzdította. Sok egyéb feladata mellett (oktatás, tankönyv- és jegyzetírás, tanszékvezetés) folytatta a vizsgálatokat. Kutatási célja volt, hogy megismerje és összehasonlítsa a vizsgált 17 lepkefaj idegrendszerének morfológiáját, és a hasonlóságokból és különbségekből következtetéseket vonjon le. Méréseket, számításokat végzett, vizsgálta az idegek és az izmok, az érzékszervek és az agy kapcsolatát. Az idegdúcok helyzete és fejlettsége, valamint az életmód között plauzibilis összefüggéseket tárt fel. A lárvák és az imágók idegrendszerének összehasonlításával ontogenetikus változásokra vonatkozó következtetéseket is tett. Kidolgozta a mikroszkopikus méretű idegek és dúcok fényképezésének módszerét. Vizsgálta egyes fajok pl. a *Saturnia pyri* agyának hisztológiai szerkezetét is (Csoknya Máriával együtt).

Évtizedes kutató munkáját összegezve készítette el kandidátusi értekezését: „Összehasonlító anatómiai vizsgálatok hazai lepkék idegrendszerén” (144 oldal), melyet 1979. május 21-én védett meg a Magyar Tudományos Akadémián.

Vajon Imre, a lepidopterák idegrendszerének vizsgálatával kapcsolatos publikációi

- 1962: Ideganatómiai vizsgálatok az *Aporia crataegi* L. (Lepidop., Pieridae) központi idegrendszerén. – Egeri Pedagógiai Főiskola Évkönyve, 8: 517–531.
- 1963: Vizsgálatok a *Papilio podalirius* L. (Lepidop., Papilionidae) központi idegrendszerén. – Egeri Pedagógiai Főiskola Tudományos Közleményei, 9: 285–299.
- 1964: Kis-apollólepke (*Papilio mnemosyne* L. Lepidop. Papilionidae) idegrendszerének makroszkópos anatómiája. – Egeri Tanárképző Főiskola Tudományos közleményei, 10: 613–624.
- 1965: A káposztalepke (*Pieris brassicae* L.) idegrendszerének makroszkópos anatómiája. Tudományos Közlemények, 3: 505–513.
- 1966: A répilepke (*Pieris rapae* L.) idegrendszerének bonctana. Egeri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 4: 483–489.
- 1968: A barna szemeslepke (*Satyrus semele* L.) idegrendszerének bonctani viszonyai. – Állattani Közlemények, LV 1–4: 141–147.
- 1968: A nagy pávaszem (*Saturnia pyri*) hernyó idegrendszerének anatómiája. – Egeri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 6: 417–429.
- 1970: A galagonyalepke (*Aporia crataegi*) hernyó idegrendszerének anatómiája. Egeri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 8: 453–467.
- 1972: A közönséges övesbagoly lepke (*Catocala elocata* Esp. Lepidop.) idegrendszerének makroszkópos anatómiája. – Acta Facultatis Paedagogicae Banská Bystrica Seria prirodovedná Biológia a Geológia, 4: 185–208.
- 1973: Az amerikai fehér szövőlepke hernyó (*Hyphantria cunea* Drury) idegrendszerének anatómiája. – Egeri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 10: 401–411.
- 1974: Adatok a nagy pávaszem (*Saturnia pyri* Schiff) Lepidop., Attacidae agyának hisztológiai szerkezetéhez. Acta Academiae Pedagogicae Agriensis Nova Series, 12: 487–492. (Társszerző: Csoknya Mária)
- 1974: A lepkék központi idegrendszerének mikroszkópos fényképezése. – Acta Academiae Pedagogicae Agriensis Nova Series, 12: 465–479.
- 1975: Ideganatómiai vizsgálatok a nagy pávaszem (*Saturnia pyri* Schiff) (Lepidop., Attacidae) központi idegrendszerén. – Egeri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 13: 445–453.
- 1978: Az atalanta lepke (*Vanessa atalanta*) idegrendszerének anatómiája. – Egeri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 14: 465–472.
- 1979: A *Saturnia pyri* lárvája és imágója központi idegrendszerének összehasonlító anatómiai vizsgálata. – Acta Academiae Pedagogicae Agriensis Nova Series, 15: 431–438.
- 1982: Hazai lepkék feji idegrendszerének összehasonlító anatómiai vizsgálata I. – Acta Academiae Pedagogicae Agriensis Nova Series, 16: 487–489.

- 1984: Hazai lepkék tori idegrendszerének összehasonlító anatómiai vizsgálata II. Az Egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 17: 719–730.
- 1989: A lepkék idegrendszerének kapcsolata a funkcióval és az életmóddal. – Az Egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 19: 49–57.
- 1991: A lepkék feji idegrendszerének kapcsolata a funkcióval és az életmóddal. – Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 1991: 73–79.
- + két kézirat:

Doktori értekezés (227 oldal), 1964.

Kandidátusi értekezés (144 oldal), 1979.

A főiskola oktatójaként több évtized alatt szinte valamennyi állattani tárgyat tanította, de főként az állatszervezettant és az állatrendszertant. Ezekből rendszeresen tartott előadásokat és vezetett gyakorlatokat a nappali és levelező tagozaton egyaránt. A tanárképzést segítő könyvei és jegyzetei közül kiemelhetők:

- Útmutató az állattani szakkörök vezetéséhez (1978) 232 oldalas könyv,
- Állatszervezettan és állatélettan főiskolai jegyzet 170–360. oldalig terjedő része,
- Állatszervezettani gyakorlatok főiskolai jegyzet (1989) 363 oldal.

Vajon Imre igényes főiskolai tanár volt. Előadásaira és a gyakorlatvezetésre alaposan felkészült. A hallgatók szerették az óráit, közvetlen, segítőkész tanárnak ismerték. Érdeklődött a hallgatók szakmai elhivatottsága iránt. Motiválta őket kutatásra, TDK munkára, igényes témájú szakdolgozatok írására. Szorgalmazta az OTDK-ra való felkészülést. Több hallgatója ért el szép helyezéseket OTDK konferenciákon. Tanítványait magával ragadta a rá jellemző közvetlenség és aktivitás. A hallgatók az általános iskolai biológia szakos tanárképzés sikeréért sokat tevékenykedő oktatóként ismerték meg. Mint tanszékvezető törekedett arra, hogy a tanszéki oktatók szakmai felkészültsége a felsőoktatásban az elérhető legjobb legyen. Szorgalmazta a tanárok tanszékfejlesztő munkáját, ösztönözte őket a tudományos fokozatok megszerzésére. Színvonalas elméleti és gyakorlati oktatásra buzdította kollégáit. Nagy gondot fordított a szemléltetésre. Vezérgondolata volt: „a valóságot a valóságnál valóságosabban bemutatni nem lehet”

Országos rendezvényeken változatos témájú előadások jellemezték

- Planáriák elterjedése a Bükk hegység déli részében. Elhangzott: a Magyar Biológiai Egyesület debreceni helyi csoportja 1954. február 16-i szakülésén.
- Az állathatározásokkal kapcsolatos tapasztalatok az általános és középiskolai szakköri foglalkozásokon (dr. Vajon Imrével). Elhangzott: a Magyar Biológiai Társ-

Tanítványaival az állatrendszertani gyakorlaton

Vajon Imre (balra) terepgyakorlaton hallgatói körében

- saság didaktikai szekciójának 1969. május 26-án rendezett 39. szakülésén (ELTE Növényzeti Intézet).
- A biológiai szakköri munka jelentősége és segítése (dr. Vajon Imrénével). Elhangzott: a Magyar Biológiai Társaság Didaktikai Szakosztálya által szervezett Országos tantárgy-pedagógiai napokon (Nyíregyháza, 1972).
  - Művelődésre ösztönző formák az ifjúság biológiai ismeretszerzésében. Elhangzott: a TIT által szervezett Országos Biológus Napokon (Gyula, 1974).
  - A barna szemeslepke (*Satyrus semele* L.) idegrendszerének bonctani viszonyai. Elhangzott: a Magyar Biológiai Társaság Állattani Szakosztályának ülésén (Budapest, 1976).
  - A Biológia 7. kísérleti tankönyv tananyagával kapcsolatos szakmai észrevételek. Elhangzott: a Magyar Biológiai Társaság Didaktikai Szakosztálya által szervezett XIX. Országos tantárgy-pedagógiai napokon (Eger, 1982). (Megjegyzés: E rendezvény technikai részét is ő szervezte meg.)
  - Biológia szakkörök helyzete és problémái. Elhangzott: a TIT Természettudományi Stúdiója, a természettudományos szakkörvezetők első országos értekezletén (Síkfőkút, 1982).
  - Zoológiai séta a Bükkben. Elhangzott: a Magyar Biológiai Társaság Állattani Szakosztályának ülésén (Budapest, 1984).
  - Környezet- és természetvédelmi nevelés a megye általános iskolás korú gyermekei körében. Elhangzott: a HNF Heves Megyei Elnökségének környezet- és termé-

- szetvédelmi munkabizottságában (Eger, 1985)
 Ember és környezet. Környezetismeret, az élővilág és a biológia kapcsolata. Elhangzott: az Ember és környezete szabadegyetemi sorozat keretében (Miskolc, 1986)
 Ötvenéves az Állattani Tanszék. Elhangzott: az Eszterházy Károly Főiskola Állattani Tanszékén a Magyar Tudomány Napja alkalmából szervezett tudományos ülésen (Eger, 1999)
 Emlékezés a diadal napjának 448. évfordulóján. Elhangzott: a Fertálmesterek hagyományteremtő ünnepségén (Eger, Dobó tér, 2000)

Tantárgy-pedagógiai témakörben 35 dolgozata jelent meg különböző szakfolyóiratokban (Felsőoktatási Szemle, A Biológia Tanítása, Búvár, Természet Világa, Hevesi Művelődés).

22 évig vezette a Heves Megyei Művelődési Központban a középiskolások biológia szakkörét.

Tudomány-népszerűsítő tevékenységét 42 publikált dolgozata és több száz TIT előadása fémjelzi.

Összes publikációjának száma: 118

- Ebből könyvek, könyvrészletek, főiskolai jegyzetek: 9,
- hazai és külföldi szakfolyóiratokban megjelent tudományos dolgozatai: 28,
- szakmódszertani tanulmányok: 35,
- tudományos ismeretterjesztő cikkek: 42,
- megemlékezések: 4.

Több szakmai és közéleti társaságnak volt tagja és vezetője, megyei és országos szinten:

- A Művelődési Minisztérium Biológus Szakbizottságának tagja
- A TIT Országos Biológiai Választmányának tagja
- A Heves Megyei Biológiai Szakosztály elnöke
- A Heves Megyei Hazafias Népfront Környezet- és Természetvédelmi Munkabizottságának titkára
- Az Országos Természettudományi Szakköri Tanács tagja
- A Bükk Nemzeti Park Baráti Köre vezetőségi tagja
- A Magyar Biológiai Társaság Állattani és Didaktikai Szakosztályának tagja
- A Magyar Rovartani Társaság tagja
- Az Országos Környezetvédők Egyesületének alapító tagja
- A Heves Megyei Környezetvédők Szövetsége Tudományos Bizottságának titkára 1990-től
- A Magyar Természettudományi Társulat tagja 1991-től
- Az Életfa Környezetvédő Szövetség vezetőségi tagja
- Egri Fertálmesteri Testület tagja 2000-től.

Tagja volt a főiskola tudományos bizottságának is. Sok éven át szerkesztette a főiskola tudományos közleményeinek reálkötetét.

Kitüntetései:

- Kiváló Munkáért (1984)
- Pro Academia Pedagogica Agriensi (1985)
- Környezetvédelemért Széchenyi István Emlékplakett (1989)
- Kiváló Ismeretterjesztő Munkáért (1990)
- Arany Oklevél (2001)
- Gyémánt Oklevél (2011)

Felesége Szabó Erzsébet középiskolai tanár, az egri főiskola Gyakorló Iskolájának nyugdíjas szakvezető tanára. Kiváló Tanár, Eger város Kiváló Pedagógusa. Ildikó lánya gyermekgyógyász szakorvos, veje Szoboszlai István laboratóriumvezető főorvos. Unokái: István és Zoltán egyetemi hallgatók, Szabolcs középiskolás, akik sok boldogságot jelentenek a családnak.

Nyugállományba vonulása után is aktívan tevékenykedett, még tíz évig tanított, 73 éves koráig. A főiskolán 43 évig vett részt az általános iskolai biológiatanárok képzésében (1951–1995). Ebből 20 évig beosztott, 1971-től 20 évig tanszékvezető, és nyugdíjasként 3 évig óraadó volt. Végül 7 évet tanított az Aszódi Evangélikus Gimnáziumban. Ez összesen 50 év, öt évtized, azaz fél évszázad, amit a katedrán töltött.

En, mint volt tanítványa és munkatársa, mindig nagy tisztelője voltam, ennek kifejezésekképpen neveztem el róla az általam elsőként leírt himalájai tegzes fajt: *Rhyacophyla vajoni* Kiss, 2011.

Mint megbízott tanszékvezető nagy örömmel vettem részt abban a szervező munkában, melyet az Eszterházy Károly Főiskola vezetése és az állatani tanszék munkatársai a tanár úr 75. születésnapja alkalmából rendeztek. 2004. augusztus 27-én bensőséges ünnepség keretében köszöntöttük dr. Vajon Imrét, nyugalmazott főiskolai tanárt, a biológia tudományok kandidátusát. Ezen a rendezvényen sok volt tanítványa, munkatársa és barátja méltatta oktató munkáját és széles körű tudományos, társadalmi és közéleti tevékenységét. Első tanítványai közül meleg szavakkal köszöntötte dr. habil. Kormány Gyula egyetemi magántanár, aki így jellemezte: „dr. Vajon Imrét, a tudóst, a tanárt, a tanítványok és a kartársak egyaránt nagyra értékelik. Életműve, szakmaszeretete, nevelő és jellemformáló ereje a pedagógus hivatás olyan nagyszerű példája, amelynek követése a tanítványok, kollegák legszebb, legnemesebb életcélja lehet.”

Az ünnepség keretében 16-an köszöntötték. Ez alkalomból az intézmény rektorától megkapta az Eszterházy Károly Emlékérmét. A Heves Megyei Művelődési Központ Igazgatójától oklevelet, a TIT Bugát Pál Egyesület igazgatójától oklevelet, és a TIT Aranykoszorús Plakettjét. A posztgraduális képzésben kifejtett több évtizedes munkáját Répászky Zol-

tán, Apáczai Csere János-díjas szakfelügyelő köszönte meg. Ekkor vehette át az intézmény által (Líceum Kiadó) kiadott életrajzi művét, melynek címe: „Ötven év a katedrán”.

Az ünnepelt a következőkben köszönte meg a rendezvényt:

Kedves Barátaim, tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Jelenlévők!

Szívből jövő őszinte köszönetemet fejezem ki a főiskola vezetőinek: dr. Hauser Zoltán rektor úrnak, dr. Kiss Tóth Lajos, dr. Mátyás Ferenc, dr. Kaló Ferenc rektor helyettes uraknak, továbbá dr. Orbán Sándor kari főigazgató úrnak, dr. Andrikovics Sándor tanszékvezető egyetemi tanár úrnak, dr. Kiss Ottó főiskolai tanár úrnak, dr. Varga János főiskolai docens úrnak, akik 13 évvel nyugdíjazásom után is törődtek e rendezvény gondolatának a megvalósításával, és anyagilag is támogatták. Hálás köszönetet mondok volt tanszéki munkatársaimnak: Dulainé Murányi Juditnak, Sárkányné Kiss Ildikónak, Nagy Beátának, és a tanszék többi dolgozójának is, akik sokat fáradoztak azért, hogy ez a 75. születésnap megemlékezés, e bensőséges ünneplés, az ezzel kapcsolatos kiállítás létre jöhessen, és az életrajzi könyvem megjelenhessen.

Szeretettel köszönöm kedves feleségem sokoldalú tevékenységét, aki gondoskodott a fényképek kiválogatásáról, a tablók elkészítéséről, irataim összegyűjtéséről, rendezéséről, és közreműködött a tanszéki dolgozókkal való kapcsolattartásban.

Köszönöm a szép, megtisztelő, kedves közös emlékeket idéző beszédeket, amelyek itt elhangzottak és emlékeztettek a közösen átélt eseményekre, történésekre.

Köszönöm az ajándékokat és a virágokat. Köszönetet mondok mindazoknak, akiknek bármilyen része van e számomra igen megható összejövetel megszervezésében.

Köszönöm mindazoknak, akik jelenlétükkel megtiszteltek, és itt vannak, ezen a kedves ünnepségen.

Köszönöm a családomnak, feleségemnek, lányomnak, és vőmnek, három unokámnak: Istvánnak, Zoltánnak, és Szabolcsnak, hogy itt vannak velem, s még együtt örülhetünk egymásnak.

Végül köszönöm a sorsnak, hogy megélhettem 75. születésnapomat, amely nem adatik meg mindenkinek.

A kedves jelenlévőknek kívánok jó egészséget, sok sikert, örömet, boldogságot és hosszú, sikerekben gazdag életutat.

Vajon Imre

Azóta újabb 10 év telt el, következik a 85. születésnapja. Ebből az alkalomból az összes tanítvány és munkatárs nevében szeretettel köszöntöm, és kívánok Neki sok jó egészséget és sok boldogságot szerettei körében.

Dr. habil. Kiss Ottó István, PhD.
ny. főiskolai tanár